

Анаш жолы: ұлттық рухты білгіштікке ерекше көзделді.

Анаш жолы - қазақ халқының рухани оятуы. Тарихта "Анаш" атты партия құрылған (белгісіз) еді. Осы партияның зияшары қазақ халқының қолымен оятып, өз өмірі үшін күресуге шақырды. "Анаш" партиясының жұмыс жасап тұрған уақыт қазақ халқының ауыр кезеңдерінің біріне келетіндігі. Себебі ол кезде біз Ресейліктерге, партия үкіметіне тәуелді болдық. Ресейге тәуелді бола бастағанымыз XIX ғасырдан бастау алады. Егер тарихқа үкілсек, онда "Анаш" қозғалысына дейін де тәуелсіздігіміз үшін көптеген іс-әрекеттер атқарылған білеміз. Ресейге біз әр-қашанда ^{тәуелді} болған еміспіз, оған тарихтағы кейбір оқиғалар түрткі болды. Мәселен, 1822-24 ж. реформалар құрылу ортасында қазақ еліне хандық билік қойылып, бірте-бірте партия үкіметіне тәуелді бола бастады. Ол уақыттан кейін қазақ халқы өз тәуелсіздігімен жерік қайтарып алу үшін көптеген көтерілістерді бастауға мәжбүр болды. Мәселен, 1836-1838 ж. арасында Исатай мен Махамбеттің көтерілістері, ал 1837-1847 ж. арасында Кекелері Қасымұлының көтерілісі орын алды. Осы барлық көтерілістердің маңызы бір еді, ол - тәуелсіздікке қарсылық. Тәуелсіздік үшін күрес жасап, "Анаш" партиясы құрылған еді. "Анаш" партиясы уақыттың қазақ халқының жазғайы қандай болды?

"Анаш" партиясы КСРО уақытында өмір сүрген. Оның жігілі зияшары: А. Байтұрсынұлы; Ә. Бөкейхан және тағы да басқалары. Осы зияшары тәуелсіздігіміз, жеріміз үшін күрескен еді. Тіпті Ә. Бөкейхан айтқан болатын "Тірі болсаң, қазақ еліне еңбек етіп қоймайсың". Осы сөздері оның қазақ халқы үшін еңбектенудек жаныншақан көрсетеді.

"Алаш" партиясы ~~өмір~~ балалық кезде, қазақ халқының ас-
дайы әлі де қашар бағатын. Біріншіден, "Алаш" партияның
зиялы, тіпті қарапайым қазақ халқының құқықтарын шекте-
тілді. Ол уақытта бар күш, биік пен жауапкершілік комму-
нистік партияның қолында еді. Олар өз биіктік қолданған,
қазақ халқы қатаң түрде бақылауда. Қазақтардың кейбіреуле-
ріне "халық жауы" деп жаппай жабынды. Оған ^{өресі} балалық қазақ тұрмасы
коммунистік партия басшысына хат жазылады. Ол хатпен жазы-
лған өзінде олардың жан-айқайы ешкім ешмек еді. Екінші-
ке орай, КСРО уақытында жоң халықта емес, биіктік қорға-
ған. Екіншіден, өмірлік пен қазақ халқының құқығы үшін кү-
рескен "Алаш" партиясының зиялы үлкен қиындықтарды ба-
стан кешірген еді. Олардың күштері мен шығармалары қо-
рыққан орыстар оларды қуған-сүргіле ұшаратты. Сол қуған-
сүргінің аясында көп қазақ төсек тартып, ауырсап, өмірден
қайтады. Ал басқалары түрмеге қамалып, өмірінің соңына
дейін ауыспз қылаған. Бірақ олар өздерінің ^{сәткеректері} ~~сәткеректері~~ үшін еш
өкінбеген еді. Бұл олардың рухани күш пен ұлттың салмағы
шығармаларына көрсетеді. Үшіншіден, сол кезде қазақ халқына
көп көрсете тойын салмағы. Мәселен, коммунистік партия
жаппай жазу және Кеңестік Басшылар мен оқытушыларға Сыздық
Сұлтанның жергілікті жұмыстарын жүргізуге тойын салма-
ғы. Әббас партия үкіметі қолдауымен жаппай жазу және
Боранша хандарды қазақ халқының қас жауы ретінде көр-
сеткісі келді. Бірақ коммунистік партияның тойын салма-
ғы қарамастан олар өздерінің соңына халық К. Коммунистік жаппай
жергілікті жүргізіп, тіпті олардың арасында өз мақаласын,
өкілі жазып, шығармалар бағды.

Әрине коммунистік партия аларда қатаң түрде жазалап, "қаламталы жаза" деп жала жабыады. Бұл оқиғалар жайлы елмендігіміздікті айтқаннан соң көп шотаршылар, рашандар шотароно бастады. Масап, Б. Мұқаидон "Өмірде" рашаком-доты кейіпкерлер оға "Алаш" партиясының зияшароноқ протоноі.

Қоратондотымай келе, "Алаш" қозғалысы - ол елмендікке жетелен үйкеп іс-әрекеттердік бірі. Оға қозғалысты бастаушылар "Озк, көзек" деп ұрандатты, қазақ халқының намысын озтұрса келді. Оға қозғалыс елмендікке апаратын жолдың басталмасы еді. Ресей билеушілеріне берілмей, мой соқбай әрекеттенген қазақ халқы өз тәуелсіздігін алуға ұмтылды. Оға тарихта болған әр оқиға қазірі жағдайға жеретті. Ата - бабаларың қаншама тер төйіп, тәуелсіздігіміз үйкеп күрескен еді. Қазірі уақытта алардың арқасында тәуелсіз, зойырғыш мемлекет болып, бейбіт өмір сүріп жатырымыз.